

בין נתינה לנטילה – לפרשת בראשית

חז"ל במסכת סנהדרין (דף נט ע"ב) מתארים את הנהגת חייו של אדם הראשון בגן עדן: "אדם הראשון מיסב בגן עדן היה, והיו מלאכי השרת צולין לו בשר, ומסננין לו יין". אין בידינו השגה ותפיסה במדרגתו של אדם הראשון, יציר כפיו של הקב"ה, כשהבריא כולה עמדה לשמשו. לאור זאת, אינה מובנת קביעתו של הבורא יתברך, מיד לאחר הבריא: **"לא טוב היות האדם לבדו אעשה לו עֵצָר כְּנֶגְדּוֹ"** (ב, יח). וכי מה היה חסר לו לאדם הראשון בגן עדן, שהצדיק קביעה זו? ויתרה מכך, מה התחדש והושלם בעקבות יצירת חוה?

ביאר רבי חיים שמואלביץ שתכלית בריאת האדם אינה מסתכמת בהשגת שלמות ומעלות אישיות. **כל עוד חסרה לאדם היכולת להשפיע, להעניק ולהיטיב לזולת, הוא שרוי בחסרון מהותי ואינו ראוי לתואר "שלם"**. שהרי עיקר תכליתו של האדם בעולמו היא להידמות לקונו, "מה הוא רחום אף אתה רחום". מידת ההטבה היא הנדבך היסודי ביותר בכך, שהרי הקב"ה 'הטוב והמטיב' לכל באי עולם.

עומק שורשו של 'כוח הנטילה'

ב'קונטרס החסד', בספרו 'מכתב מאליהו' מרחיב הרב דסלר ומבאר שנפש האדם מהווה זירת מאבק תמידית בין שני כוחות יסוד קוטביים: **'כוח הנתינה'** מול **'כוח הנטילה'**.

בעוד ש'כוח הנתינה' יונק את חיותו מניצוץ צלם אלוקים הטבוע באדם, ברצון להשפיע, להאיר ולהיטיב, מבלי לצפות לתמורה, הרי ש'**כוח הנטילה'** מהווה שורש לכל התאוות הרעות והמידות המגונות. מהותו של כוח זה היא **שאיבה בלתי פוסקת של המציאות כולה אל תוך ה'אני' הצר של האדם**. האדם הנתון למרותו של 'כוח הנטילה' משקיף על הבריא כולה ועל הסובבים אותו כעל חפצים וכלים שכל ייעודם לשרת את צרכיו, את הנאתו ואת כבודו.

הרב דסלר מדגיש ש'כוח הנטילה' אינו מתבטא בהכרח בגזל. סכנתו הגדולה נעוצה דווקא בערמומיותו ובהתחזותו. הוא מזהיר מפני ה'נוטל המתוחכם', המסוגל להעניק מתנות ולהפגין נדיבות, אולם מבטו הפנימי ממוקד כולו ברווח האישי הצפוי. אין זו נתינה אמיתית, אלא מעין "עסקת חליפין": הוא נותן כדי לקבל כבוד, או כדי לכבול את זולתו בהכרת טובה. ומשהזולת חדל לספק את ה"תמורה המצופה", ה'נתינה' נעלמת כלא היתה.

זהו גם מקורן של אותן "אהבות התלויות בדבר" שהזהירו מפניהן חכמי המשנה, שסופן להתבטל. אדם שעשוי לומר שאוהב את רעהו, בעוד שלאמיתו של דבר הוא אוהב את ההנאה או את התועלת שרעהו מפיק עבורו. הרב דסלר מדגים זאת באדם האומר שאוהב דגים. אין הוא אוהב את הדג כשלעצמו, אלא את טעמו הערב בחיכו, ובשם אותה "אהבה" הריחו דג אותו מהמים, ממיתו ואוכלו. כך בדיוק מתייחס ה'נוטל' לסביבתו: **אהבתו היא אהבה עצמית**, במסווה של קשר.

טבעו של 'כוח הנטילה' שאינו יודע שובעה, וככל שמזינים אותו הרי הוא מתעצם והולך, בבחינת "יש לו מנה רוצה מאתיים" (קהלת רבה א, יג). הנוטל תמיד יחוש חסר וקנאה, מפני שההתמקדות באנוכיות מולידה ריקנות מתמדת: הוא גורף ושואב לקרבו עוד ועוד, אך ליבו פנימה נותר חלול.

הרב חגי ולוסקי – מרצה ומחבר ספרים. 052-9453811 | אתר [/https://shaalti.co.il](https://shaalti.co.il)

מעוניינים ברעיונות חינוכיים מפרשת השבוע? רוצים להיערך כראוי לשולחן שבת?

לחצו כאן <https://katzr.net/726ea6>, או שלחו את המילה 'רעיון' למייל office@shaalti.co.il

'תורתך שאלתי', הספרים שיעשירו את שולחן השבת שלכם, לפרטים <https://did.li/fyHCN>

מגן עדן של נטילה לעולם של חסד והשפעה

על פי יסודות אלו ניתן להבין את פרשת בריאת האדם באור שונה. כששכן אדם הראשון בגן עדן לבדו ומלאכי השרת שירתוהו, הוא אמנם ניצב במצב טהור, אך פסיבי לחלוטין, מצב של 'נוטלי'. היקום כולו פעל למענו, מבלי שנדרש ממנו לפתוח את ידו ולתת מאומה. **הגם שלא היתה זו נטילה של חטא חלילה, אך במציאותו הוא היה אך ורק "מקבל"**. כוח ההטבה והחסד שהטביע בו הבורא שכב כ"אבן שאין לה הופכין", בהיעדר כל נברא סביבו הזקוק לעזרתו ולהשפעתו.

נפש הניזונה ומקבלת, מבלי שתהיה לה יכולת להעניק, סופה להתכנס לתוך מעגל מצומצם של קבלה עצמית. על מציאות זו קבע הבורא יתברך: **"לא טוב היות האדם לבדו"**. ה"טוב" השלם בבריאה הוא ההידמות ל'הטוב והמטיב'. קיום המושגת על קבלה ונטילה בלבד, זך ורוחני ככל שיהיה, רחוק הוא מהגדרת ה"טוב".

משיצר הקב"ה את ה'עזר כנגדו', נשברו חומות הבדידות וההסתגרות העצמית. משנבראה חוה, נפתחה בפני האדם האפשרות לחדול מלהיות רק 'נוטלי', ולהתעלות למדרגת 'נותן' ומשפיע. בנקודה פנימית זו נהפך עולמו מ"לא טוב" למעלת "טוב מאוד", מעולם של קבלה פסיבית לעולם של עשיה, יצירה והידמות לבורא עולמים. הבדידות הוגדרה כ"לא טוב" משום שכובלת את האדם לעמדת 'נוטלי', ואילו בריאת הזולת היא שהעניקה לו את מפתח הזהב לחיים של נתינה, משמעות ודבקות במידותיו של הקב"ה. רק כשהאדם פורץ את גבולות ה"לבדו" הצר ובוחר בחיים של השפעה וחסד, מתגלה בו צלם אלוקים והוא זוכה להתדבק במקור הטוב האמיתי.

הכותב: הרב חגי ולוסקי – מרצה ומחבר סדרת הספרים 'תורתך שאלתי' על התורה, רב המכר 'כי ישאלך' – על הגדה של פסח, 'מה שאלתך' – על מגילת אסתר. **לתגובות** – office@shaalti.co.il

מעוניינים ברעיונות יפים לפרשת בראשית, שיעשירו את שולחן השבת?

מוזמנים להיכנס לקישור <https://short-url.cc/1FleT>

מעוניינים ברעיונות חינוכיים מפרשת השבוע?

רוצים להיערך כראוי לשולחן שבת?

לחצו על הקישור <https://katr.net/726ea6>

או שלחו את המילה 'רעיון' למייל office@shaalti.co.il

הרב חגי ולוסקי – מרצה ומחבר ספרים. 052-9453811 | אתר [/https://shaalti.co.il](https://shaalti.co.il)

מעוניינים ברעיונות חינוכיים מפרשת השבוע? רוצים להיערך כראוי לשולחן שבת?

לחצו כאן <https://katr.net/726ea6>, או שלחו את המילה 'רעיון' למייל office@shaalti.co.il

'תורתך שאלתי', הספרים שיעשירו את שולחן השבת שלכם, לפרטים <https://did.li/fyHCN>

